

sasta, jossa hän toimi pitkään kesäyliopiston toiminnanjohtajana ja sen jälkeen Vaasan kaupungin koulutussihteerinä.

–Vuosien aikana ovat työn sisältö, asiat ja toimintatavat muuttuneet. Käsityö on positiivinen ala, ja se on työn mukava puoli. On monenlaisia talouteen ynnä muuhun liittyviä haasteita, mutta se on normaalia johtajan työtä. Se kuuluu asiaan.

Käsityö on ollut Marketta Luutosen elämässä mukana kiinteästi lapsuudesta lähtien. Lapsena hän oli innokas käsityöharastaja – koulun käsityöt tuli tehtyä ennätysvauhdissa. Opintoja Marketta Luutonen suoritti valtiotieteellisessä, kasvatustieteellisessä sekä humanistisessa tiedekunnassa. Niissäkin hän on monella tapaa sivunnut käsityötä: hän käytti väitöskirjassaan esimerkkiaineistona mm. Korsnäsin villapaitoja.

Opiskelemista Marketta Luutonen ei ole jättänyt vieläkään. Hän on opiskellut ja tehnyt tutkimustyötä varsinaisen päivätyönsä ohessa koko uransa ajan. Tällä hetkellä hän toimii dosenttina Helsingin yliopistossa sekä Taideteollisessa korkeakoulussa. Mielenkiintoa ja innostusta on riittänyt akateemisen tutkimustyön lisäksi myös julkaisujen kirjoittamiseen. Hänen uusin kirjansa käsittelee laukkuja.

–Julkaisu toiminta ja opiskeleminen ovat vapaa-ajan toimintaa, joka toimii minulle samalla täydennyskoulutuksena. Se tukee samaa asiaa kuin varsinaisen työni, toteaa filosofian tohtori ja valtiotieteen lisensiaatti Marketta Luutonen.

Mitä teet työn vastapainoksi?

–Teen liian vähän muuta kuin töitä. Nyt minulla on ollut aivan liian paljon kaikkea, mitä olen luvannut tehdä. Vaikka vapaaehtoisesti otettuja tehtäviä ne ovat. Kyllä ystäväni toisinaan huomauttavat, että joskus voisi viikonlopustakin ajatella, että se on vapaa-aikaa. Eniten kirjoitan ja luen, lomillani matkustan mielelläni. Aika vähän teen käsilläni. Käsityö on muuttunut virtuaalikäsitteeksi.

Ja lopuksi, millainen on mielestäsi hyvä käsityötuote?

–Ei ole yhtä oikeaa. Sellainen, joka tuo iloa elämään tai ratkaisee ongelman. Arvostan arkituotteita, jotka toimivat hyvin varsinaisessa tehtävässään ja ovat samalla ilo silmälle. Itse pidän esimerkiksi villapaidoista, jotka sopivat hyvin tänne pohjoiseen ilmastoon. □

F O R U M

FT Kaija Heikkinen on perinteentutkimuksen dosentti Joensuun yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksella

Käsityön itseisarvo

On perusteltua väittää, että käsillä tekeminen, tarkemmin käsityö, on ikuista siinä missä jotkut muutkin ihmiselämän piirteet. Sijoitan käsityön samaan joukkoon kuin lukemisen, liikkumisen ja taiteen tekemisen, joiden puuttuessa ihminen näivettyy ja voi pahoin. Nämä eroavat ratkaisevasti tieteellis-teknisestä toiminnasta, jonka liikevoimana on viime kädessä voiton tavoittelu ja joka on ihmisille ammatti ja rahan tulo. En väitä, etteikö sekin voisi aidosti kiinnostaa ihmisiä. Koska tieteellis-teknistä toimintaa tukevat kaikki mahdolliset instituutiot, sen arvostuksesta ja olemassaolosta ei tarvitse erikoisesti kantaa huolta.

Eri asia on, ettei kaikkien ihmisten tarvitse intohimoisesti sekä tehdä taidetta, harrastaa liikuntaa, lukea että tehdä käsitöitä. Kaikki nämä toiminnat ovat yhteiskunnallisina arvoina tärkeitä.

Olen tullut tähän tulokseen tutkittuani tavallisten naisten, ei ammattilaisten, käsityön tekemistä. Tutkimuksessani *Käsityöt naisten arjessa; Kulttuuriantropologinen tutkimus pohjoiskarjalaisten naisten käsityön tekemisestä* (1997) tuli esille, että käsityön merkitys tulee monesta asiasta. Se liittyy iloon ja ylpeyteen siitä, että tekijä pystyy omin käsin saamaan jotakin aikaiseksi; se tulee tekemisen vaikeudesta ja vaikeuden voittamisesta; se tulee jatkuvasta itsensä kehittamisestä; sitä

tuottaa käsityön meditatiivinen luonne; se synnyttää iloa sekä aisteille, tunteelle että älylle. Naiset eivät juurikaan perustelleet käsityön tärkeyttä – enkä minäkään siihen haluaisi ryhtyä.

Käsityö mielletään yleisessä ajattelussa nimenomaan tekstiilikäsityöksi, joka on tunnetusti naisten alaa. Miesten käsityöstä puhutaankin "teknisinä taitoina". Kyse on näin ollen myös sukupuolittuneesta kulttuurista, joka on sukupuolittuneesti hierarkkista. Siksi käsityön merkityksen korostamisessa on kyse myös naisten kulttuurin näkyväksi tekemisestä. Tästä ovat sekä naisliikkeet että naistutkimus olleet alusta alkaen kiinnostuneita.

EU-Suomessa on monia pyrkimyksiä, joissa käsityön tekemistä kehitetään systemaattisesti yritystoiminnaksi. Näissä suunnitelmissa käsityölle on annettu paikka osana ns. uutta maaseutua, jossa naisten tulisi yhdistää käsitteellisuutta muihin toiminnan muotoihin. Mutta perustan tällaisellekin toiminnalle muodostaa tavallinen iloa (ja usein hyötyäkin) synnyttävä tekeminen. Sen ytimessä on käsityön itseisarvo. □

KAIJA HEIKKINEN